EIROPAS
KOMISIJA

Briselē, 14.12.2021.
COM(2021) 791 final

KOMISIJAS ZIŅOJUMS EIROPAS PARLAMENTAM UN PADOMEI

atbilstoši Savienības Muitas kodeksa 278.a pantam par panākto progresu Kodeksā paredzēto elektronisko sistēmu izstrādē

{SWD(2021) 382 final}

Satura rādītājs

1. IEVADS 2

2. VISPĀRĪGA INFORMĀCIJA 2

3. PROJEKTU METODIKA SMK ELEKTRONISKAJĀM SISTĒMĀM 3

4. VISPĀRĒJS PĀRSKATS PAR PROGRESU SAISTĪBĀ AR SMK ELEKTRONISKAJĀM SISTĒMĀM 4

4.1 Līdz 2021. gadam pabeigtie projekti 4

4.2 Notiekošie projekti 4

4.2.1 Transeiropas projekti 4

4.2.2 Valstu projekti 9

4.3 Kavējumu riski 10

4.4 Mazināšanas pasākumi 12

5. KOPSAVILKUMS PAR PĀRVALDĪBU UN SECINĀJUMI 14

1. IEVADS

Komisijas pirmais un otrais gada progresa ziņojums[1] par Savienības Muitas kodeksa (SMK) elektronisko sistēmu ieviešanu un tiem pievienotie dienestu darba dokumenti[2] tika publicēti attiecīgi 2019. gada 13. decembrī un 2020. gada 14. decembrī. Šā gada ziņojumā ir sīkāk izklāstīts Komisijas un dalībvalstu[3] turpmākais progress elektronisko sistēmu izstrādē un aprakstīta virzība uz pilnīgi digitālu muitas vidi kopš SMK stāšanās spēkā. Šajā nolūkā tiek izmantota SMK darba programma (SMK DP)[4], kas tiek uzskatīta par atskaites punktu ziņošanai par progresu.

SMK DP uzskaitītos projektus var iedalīt šādās trijās sistēmu kategorijās:

i) **vienpadsmit centrālās transeiropas sistēmas**, kuras jāizstrādā vai jājaunina Komisijai (bieži vien atkarībā no sistēmas arhitektūras ir jāizstrādā vai jājaunina arī valstu sistēmas, un tas ir jādara dalībvalstīm);

ii) **trīs decentralizētas transeiropas sistēmas**, kuras jāizstrādā vai jājaunina Komisijai, bet kurās ir svarīgs valsts komponents, kas jāīsteno dalībvalstīm, un

iii) **trīs valsts sistēmas**, kuras jāizstrādā vai jājaunina vienīgi pašām dalībvalstīm.

Šajā ziņojumā ir analizēts reālais progress, kas panākts attiecībā uz visu triju veidu sistēmām, izklāstot mērķus, kas jāsasniedz katrā projektā, projekta arhitektūru un pieeju plānošanai. Pamatojoties uz to, ziņojumā ir uzsvērti iespējamie kavējumi, ja tādi ir noteikti, kā arī paredzētie mazināšanas pasākumi. Kopējais SMK DP īstenošanas progresa novērtējums ir apkopots šā ziņojuma secinājumu iedaļā (5. iedaļa), un tas liecina, ka atlikušie projekti lielākoties tiek īstenoti tā, lai tos pabeigtu saskaņā ar plānošanas grafiku, lai gan ir uzsvērts, ka daži riski prasa steidzamu rīcību. Sīkāka informācija par katra projekta plānošanu un statusu ir sniegta Komisijas **dienestu darba dokumentā**[5], kas publicēts kopā ar šo ziņojumu.

2. VISPĀRĪGA INFORMĀCIJA

SMK stājās spēkā 2016. gada 1. maijā, un pēc tā grozīšanas 2019. gadā[6] tajā tika noteikti termiņi 2020., 2022. un 2025. gadā, līdz kuriem pakāpeniski jāpabeidz ar IT pāreju un īstenošanu saistītie projekti. SMK 278. pantā ir noteikts, ka esošās elektroniskās un papīra dokumentu sistēmas var turpināt izmantot muitas formalitāšu pabeigšanai (tā dēvētie "pārejas pasākumi"), līdz darboties sāk attiecīgās jaunās vai jaunināt ās elektroniskās sistēmas, kas paredzētas SMK. Pārejas pasākumi ir jāpārtrauc, tiklīdz ir ieviestas attiecīgās elektroniskās sistēmas.

Lai atbalstītu šo sarežģīto elektroniskās pārejas procesu ceļā uz pilnīgi digitālu muitas vidi, SMK DP ir noteikti termiņi katrai elektroniskajai sistēmai (un tās iespējamajiem posmiem) laikposmā no 2020. līdz 2025. gadam.

278.a pantā ir noteikts, ka Komisijai ir jāsniedz gada ziņojums par atlikušo elektronisko sistēmu ieviešanas progresu. Šajā nolūkā Komisija apkopoja informāciju par progresu, pamatojoties uz 1) valstu plāniem, ko dalībvalstīm ir pienākums iesniegt divreiz gadā (janvārī un jūnijā), un 2) apsekojumu, kas tika izplatīts Komisijas dienestiem un dalībvalstīm, lai apzinātu progresu.

---

[1] Komisijas ziņojumi Eiropas Parlamentam un Padomei:
2019. gada ziņojums: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LV/TXT/?uri=CELEX%3A52019DC0629;
2020. gada ziņojums: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/lv/ALL/?uri=CELEX:52020DC0806.

[2] Komisijas dienestu darba dokumenti:
2019. gada dokuments: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?qid=1589134753023&uri=CELEX:52019SC0434;
2020. gada dokuments: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/ALL/?uri=CELEX:52020SC0339.

[3] Šajā ziņojumā ar vārdu "dalībvalstis" ir domātas dalībvalstu muitas administrācijas.

[4] Komisijas Īstenošanas lēmums (ES) 2019/2151 (2019. gada 13. decembris), ar ko izveido darba programmu par Savienības Muitas kodeksā paredzēto elektronisko sistēmu izstrādi un ieviešanu (OV L 325, 16.12.2019., 168.–182. lpp.).

[5] Komisijas dienestu darba dokuments, kas pievienots Komisijas ziņojumam Eiropas Parlamentam un Padomei atbilstoši Savienības Muitas kodeksa 278.a pantam par panākto progresu Kodeksā paredzēto elektronisko sistēmu izstrādē, SWD(2021) XXX final.

[6] Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) 2019/632 (2019. gada 17. aprīlis), ar ko groza Regulu (ES) Nr. 952/2013, lai pagarinātu Savienības Muitas kodeksā paredzēto līdzekļu, kas nav elektroniskās datu apstrādes metodes, izmantošanu pagaidu kārtā (OV L 111, 25.4.2019., 54.–58. lpp.).

Šajā gada ziņojumā atspoguļots **līdz 2021. gada 30. jūnijam sasniegtais progress**, kā arī aprakstīts **paredzamais progress līdz 2021. gada decembrim**, lai sniegtu pilnīgu priekšstatu par 2021. gadā sasniegto progresu.

Šajā ziņojumā ir iekļauta arī analīze, kuras pamatā ir sīkāka informācija, ko dalībvalstis sniegušas kopš 2020. gada spēkā esošo **valstu koordinēšanas programmu** ietvaros attiecībā uz decentralizētajām transeiropas pamatsistēmām tranzīta un eksporta jomā.

Savāktie dati tika salīdzināti arī ar 2020. gada datiem, lai konstatētu jebkādas būtiskas izmaiņas. Apsekojumā projektu vadītāji tika aicināti norādīt visus zināmos plānošanas kavējumus attiecībā uz viņu elektroniskajām sistēmām, šādu kavējumu iemeslus un veiktos mazināšanas pasākumus. No apsekojuma iegūtie dati ir gan kvantitatīvi – ievēroto vai neievēroto termiņu un sasniegto vai nesasniegto atskaites punktu veidā, gan kvalitatīvi – sniedz detalizētus aprakstus par risināmajām problēmām, paredzamajiem riskiem un projektu aplēsto sarežģītību.

3. PROJEKTU METODIKA SMK ELEKTRONISKAJĀM SISTĒMĀM

Elektronisko sistēmu izstrāde ietver vairākus posmus.

- Vispirms tiek sagatavots ekonomiskais pamatojums, kas sniedz projekta pamatojumu un nosaka budžeta prasības. Parasti ekonomiskais pamatojums ietver darbības kontekstu, problēmu aprakstu, projekta aprakstu / darbības jomu, alternatīvus risinājumus, izmaksas un termiņus.
- Pēc tam tiek izstrādāts redzējuma dokuments, kurā sniegta sīkāka informācija par projekta definīciju attiecībā uz arhitektūru, izmaksām, termiņu un riskiem, kā arī informācija, piemēram, par atskaites punktiem, rezultātiem un projekta organizāciju.
- Pēc tam veic darbības procesu modelēšanu, kad tiesību aktos paredzētie darbības procesi tiek vizuāli attēloti procesu plūsmās vai procesu modeļos, lai palīdzētu izstrādāt sistēmu funkcionālās specifikācijas. Procesu modeļu vizuālas attēlošanas sniegtais ieguvums ir tāds, ka tiek nodrošināta kopēja izpratne un analīze.
- Šajā kontekstā tiek izstrādātas tehniskās specifikācijas, kurās konkrētāk nosaka to, kā sistēma tiks veidota, kāda ir izmantojamā arhitektūra, uzņēmēju un muitas iestāžu iesniedzamie ziņojumi, saskarnes ar citām sistēmām, testēšanas plāni u. c.
- Projektu ieviešana pēc tam tiek veikta vairākos posmos, sākot ar sagatavošanu un izstrādi un beidzot ar izveidi, atbilstības testēšanu, migrāciju un ekspluatāciju.

Jaunāko SMK projektu izstrādē ir **optimizēta** projektu metodika. Darbības procesu modelēšana, datu modelēšana un tehniskās specifikācijas ir izstrādātas **paralēli** un jau no paša sākuma **cieši sadarbojoties** ar Komisijas un valstu administrāciju juridiskajiem, darījumdarbības un IT ekspertiem, kā arī apspriežoties ar tirdzniecības pārstāvjiem. Komisija pieņem elastīgākus procesus SMK elektronisko sistēmu izstrādei, pakāpeniski paplašinot funkcionalitāti lietotājiem, izmantojot ātrākus un vieglāk pārvaldāmus programmatūras laidienus.

Komisija un dalībvalstis regulāri tiekas, lai noteiktu šos projektu dokumentus katrai transeiropas sistēmai un vienotos par tiem (Elektroniskās muitas koordinācijas grupā (*ECCG*)). Turklāt Komisija ar Tirdzniecības kontaktu grupas starpniecību sistemātiski apspriežas ar tirdzniecības kopienu. Svarīgs uzdevums ir nodrošināt, lai pašreizējās sistēmas turpinātu netraucēti darboties, kamēr tiek izstrādātas jaunās sistēmas. Tiklīdz sistēmas būs gatavas, būs ārkārtīgi svarīgi nodrošināt sekmīgu pāreju no esošajām uz jauninātajām sistēmām. Tas ir svarīgi, lai nodrošinātu, ka netiek traucētas tirdzniecības un muitas darbības.

4. VISPĀRĒJS PĀRSKATS PAR PROGRESU SAISTĪBĀ AR SMK ELEKTRONISKAJĀM SISTĒMĀM

SMK DP ir ietverti 17 projekti, ar kuriem tiek ieviestas nepieciešamās elektroniskās sistēmas, ieskaitot 14 transeiropas sistēmas, par kurām atbild Komisija kopā ar dalībvalstīm, un 3 sistēmas, par kurām atbild vienīgi dalībvalstis.

4.1 Līdz 2021. gadam pabeigtie projekti

Komisija var ziņot, ka līdz 2021. gada beigām ir sekmīgi jaunināta vai ieviestas 8 no 17 sistēmām.

Ir pabeigtas šādas astoņas transeiropas sistēmas (jaunas sistēmas vai jauninājumi):

- SMK projekts "Reģistrētā eksportētāja sistēma" – *REX* (jauna sistēma): ieviests 2017. gadā;
- SMK projekts "Muitas lēmumi" – *CDS* (jauna sistēma): ieviests 2017. gadā;
- SMK projekts "Uzņēmēja tieša piekļuve Eiropas informācijas sistēmām" – *UUM&DS* (vienota lietotāju pārvaldība un digitālais paraksts) (jauna sistēma): ieviests 2017. gadā;
- SMK projekts "2. uzņēmēju reģistrācijas un identifikācijas sistēma" – *EORI 2* (jauninājums): ieviests 2018. gadā;
- SMK projekts "Surveillance 3" – *SURV3* (jauninājums): ieviests 2018. gadā;
- SMK projekts "Saistoša izziņa par tarifu" – *BTI* (jauninājums): ieviests 2019. gadā;
- SMK projekts "Atzītie uzņēmēji" – *AEO* (jauninājums): ieviests 2019. gadā;
- SMK projekts "Informācijas veidlapas īpašajām procedūrām" – *INF* (jauna sistēma): ieviests 2020. gadā.

No pārējiem deviņiem projektiem seši projekti attiecas uz transeiropas sistēmām, no kurām trīs tika pirmo reizi ieviestas 2021. gadā (sk. 4.2.1. iedaļu), lai gan projekti vēl nebija pilnībā pabeigti. Līdzīgi ir ar trim projektiem, kas attiecas uz valstu sistēmām, kuras dažas dalībvalstis ir sākušas ekspluatēt (sk. 4.2.2. iedaļu), lai gan projekti vēl nebija pilnībā pabeigti (visās dalībvalstīs).

4.2 Notiekošie projekti

Attiecībā uz deviņiem notiekošajiem projektiem – šajā ziņojuma iedaļā ir uzsvērti sasniegumi un progress, kas panākts līdz 2021. gada beigām, un parādīta plašā sadarbība starp Komisiju un dalībvalstīm.

4.2.1 Transeiropas projekti

Attiecībā uz sešiem transeiropas projektiem 2021. gadā tika sagatavoti un saskaņoti vairāki IT projektu dokumenti kā sistēmu izstrādes darba pamats; katra projekta progress ir aprakstīts turpmāk tekstā.

Šie transeiropas projekti, kam ir īpaša arhitektūra, kurā dažkārt nepieciešams apvienot centrālos un valstu komponentus un kurai vajadzīgs viens vai vairāki projekta posmi, un kas saskaņā ar SMK 278. panta 3. punktu jāīsteno līdz 2025. gada 31. decembrim, ir aprakstīti un tiek īstenoti šādi.

1) **SMK projekts "Galvojumu pārvaldība"** – *GUM* (jauna sistēma): mērķis ir nodrošināt dažādu veidu galvojumu piešķiršanu un pārvaldību reāllaikā visā ES. Paredzams, ka, uzlabojoties galvojumu apstrādes ātrumam, izsekojamībai un elektroniskai uzraudzībai, ko īsteno muitas iestādes, ātrāk tiks noteikti gadījumi, kad galvojumi tiek uzskatīti par nederīgiem vai nepietiekamiem, lai segtu radušos vai iespējamo parādu.

   Progress. 2020. gada septembrī tika apstiprināts ekonomiskais pamatojums *transeiropas GUM*, kas paredz atkārtoti izmantot esošu sistēmu un pievienot īpašas prasības attiecībā uz *GUM*. Procesu modeļi un funkcionālās specifikācijas, kā arī redzējuma dokuments tika pabeigti 2021. gadā.

Ņemot vērā SMK DP noteiktos juridiskos atskaites punktus, ar *transeiropas GUM* saistītā 1. komponenta tehniskās specifikācijas ir jāpabeidz līdz 2022. gada 30. septembrim, bet ar *valsts galvojumu pārvaldības sistēmu* saistītā 2. komponenta tehniskās specifikācijas – līdz 2024. gada 30. novembrim.

Attiecībā uz *valsts galvojumu pārvaldības sistēmu* septiņas dalībvalstis ziņoja par valsts sistēmas ieviešanu, bet divas citas dalībvalstis vēl izstrādā tehniskās specifikācijas. Tas redzams dienestu darba dokumenta 25. tabulā.

2) **SMK projekts "2. importa kontroles sistēma"** – *ICS2* (jauninājums): mērķis ir uzlabot piegādes ķēdes drošumu un drošību, uzlabojot pirmsievešanas paziņojumu ("ievešanas kopsavilkuma deklarāciju") un ar tiem saistītās riska un kontroles informācijas datu kvalitāti, datu reģistrāciju, datu pieejamību un datu koplietošanu. Šis projekts jo īpaši vienkāršos sadarbību starp dalībvalstīm riska analīzes procesā. Projekts tiks īstenots trīs laidienos, lai pāreju varētu īstenot attiecībā uz katru transporta veidu.

   (1) *ICS2* 1. laidiens attiecas uz attiecīgo uzņēmēju (pasta operatoru un ekspress pārvadātāju gaisa transportā) pienākumu sniegt minimālos datus, t. i., ievešanas kopsavilkuma deklarācijas (*ENS*) pirmsiekraušanas datu kopu. Šajā pirmajā laidienā muitas galvenais uzdevums ir novērtēt, atklāt un mazināt risku, kas saistīts ar improvizētas sprāgstierīces vai aizdedzināšanas ierīces ("bumba kastē") iespējamu ievietošanu gaisa kravu un aviopasta sūtījumos, pirms preces tiek iekrautas lidmašīnā trešā valstī. Tādējādi ar *ICS2* muita sniedz drošības līmeni, kas papildina esošo civilās aviācijas drošības režīmu, kuru piemēro kravu un pasta pārvadājumiem uz ES.

   (2) 2. laidiens attiecas uz jauno *ENS* pienākumu īstenošanu un saistīto darījumdarbības un riska pārvaldības procesu īstenošanu attiecībā uz visām precēm, ko ieved ES, izmantojot gaisa satiksmi (pievienoti jauni uzņēmēju veidi, *ENS* pieteikumu veidi, vairāku pieteikumu un ievešanas paziņojumu sasaiste), kā arī uz drošuma un drošības analīzes spēju.

   (3) Ar 3. laidienu tas tiek piemērots arī visām precēm, ko ieved ES pa jūras ceļu, iekšzemes ūdensceļiem, autoceļiem un dzelzceļu (arī precēm pasta sūtījumos, ko pārvadā, izmantojot šos transporta veidus). 3. laidiens atbalsta visus transporta veidus.

Progress. Nozīmīgs sasniegums ir tas, ka Komisija 2021. gada 15. martā veiksmīgi ieviesa centralizēti izstrādātos *ICS2* 1. laidiena komponentus, proti, uzņēmēju vienoto saskarni, kopīgo repozitoriju un darījumdarbības statistikas un uzraudzības rīku.

Attiecībā uz dalībvalstu nacionāli izstrādāto *ICS2* 1. laidiena komponentu (t. i., valstu ievešanas sistēmu) gatavību var ziņot, ka visas 27 dalībvalstis kopā ar kurjeriem un pasta operatoriem ekspluatāciju sāka kā plānots 2021. gada oktobrī (3.1.1. iedaļa Komisijas dienestu darba dokumentā).

Pirmais laidiens ir lielākais darījumdarbības un IT projekts, kādu *TAXUD* ĢD jebkad ir īstenojis, – tas uzņēmējiem un dalībvalstīm ir pieejams 24 stundas diennaktī, 7 dienas nedēļā un apstrādā lielāko darījumu ziņojumu apjomu ar atbildes laiku, kas ir tikai dažas sekundes. Turklāt šī ir pirmā reize, kad *TAXUD* ĢD komunikācijai starp sistēmām izmanto digitālos sertifikātus. *ICS2* 1. laidiens nodrošina arī uzlabotu uzraudzību un darījumdarbības statistiku dalībvalstīm.

Komisija sadarbojas ar dalībvalstīm un Pasaules Pasta savienību (*UPU*), lai novērstu trešo valstu operatoru sniegto elektronisko datu trūkuma ietekmi uz ievešanas formalitātēm, kas jāievēro ES pasta operatoriem. Šajā nolūkā varētu būt piemērota pagaidu mērķorientēta atkāpe, kas pamatota uz Savienības Muitas kodeksa 6. panta 4. punktu.

Turpmāki laidieni

Ir sākta 2. laidiena izstrāde, par pamatu izmantojot 1. laidienu. Balstoties uz Komisijas sniegtajām kopīgajām ES specifikācijām, dalībvalstis gatavo valsts funkcionālās un tehniskās specifikācijas. Komisija ir sākusi koordinācijas sanāksmes, lai nodrošinātu

2. laidiena raitu izstrādi, un ir lūgusi valstu muitas administrācijām iesniegt valstu projektu plānus, kuros ietverta informācija gan par valstu ievešanas sistēmām, gan par attiecīgo uzņēmēju sistēmām.

Attiecībā uz 3. laidienu funkcionālās specifikācijas tika publicētas 2021. gada 2. ceturksnī. Ar šo laidienu tiks atbalstīti visi transporta veidi, un *ICS* 1. posms tiks pakāpeniski izbeigts.

3) **SMK projekts "Savienības statusa apliecinājums"** – *PoUS* (jauna sistēma): sistēma ir paredzēta visu to apliecinājumu glabāšanai, pārvaldībai un izguvei, kurus tirgotāji sniedz, lai pierādītu savu preču Savienības statusu. Šo projektu var ieviest vai nu centralizēti, vai valstu līmenī, bet daudzas dalībvalstis ir skaidri paudušas savu nodomu izmantot Komisijas izstrādāto centrālo sistēmu. Ņemot vērā SMK muitas preču manifesta kā Savienības statusa pierādījuma īstenošanas un Eiropas Jūras vienloga sistēmas īstenošanas savstarpējo atkarību, projekts tiks izpildīts divos posmos, lai izvairītos no neatbilstības un mazinātu riskus.

Progress. 1. posma (*T2L/F*) redzējuma un arhitektūras pārskata dokumenti tika apstiprināti 2020. gada 30. septembrī. 2021. gadā tika sākti trīs atsevišķi ārējās pārskatīšanas pasākumu kopumi, kas ietver tehnisko dokumentāciju. Tiklīdz tehniskā dokumentācija būs apstiprināta (aptuveni 2022. gada februārī), dalībvalstis varēs sākt izstrādi, lai izveidotu savienojumu ar centrālo sistēmu. 2. posma (*CGM*) funkcionālās specifikācijas tika apstiprinātas 2021. gada 21. jūnijā.

Šajā projektā tiek izmantota elastīgas izstrādes pieeja. Projekta īstenošana norit saskaņā ar SMK darba programmā noteikto plānu. Kā norādīts arī pagājušā gada ziņojumā, dalībvalstis, kuras izvēlas ieviest valsts sistēmas komponentu, ziņoja, ka projekta agrīnā posma dēļ ir grūti prognozēt, vai attiecīgā īstenošana notiks atbilstīgi darba programmā norādītajam grafikam.

4) **SMK projekts "Importa centralizēta muitošana"** – *CCI* (jauna sistēma): mērķis ir radīt iespēju precēm piemērot muitas procedūru, izmantojot centralizētu muitošanu, tādējādi ļaujot uzņēmējiem centralizēt to darījumdarbību no muitas viedokļa. Muitas deklarācijas noformēšana un preču faktiskā izlaišana tiks koordinēta starp iesaistītajām muitas iestādēm. Sistēma pamatosies uz jaunajām valstu importa sistēmām un nodrošinās centralizētās muitošanas procesa automatizētu darbību Eiropas līmenī.

Progress. Attiecībā uz *CCI 1. posmu* ir apstiprināts ekonomiskais pamatojums, redzējuma dokuments, 4. līmeņa darbības procesu modelēšanas dokumenti, funkcionālās specifikācijas un tehniskās specifikācijas, un tās ir saskaņotas ar 2019. gada daudzgadu stratēģisko plānu muitas jomā (*MASP-C*) un SMK DP. Atjauninātais tehniskās dokumentācijas kopums tika apstiprināts 2021. gadā saskaņā ar izmaiņu pārvaldības procedūru. Ir sākta sistēmas izstrāde, un plānotais ieviešanas datums dalībvalstīs ar vislielāko progresu ir 2022. gads. 8 dalībvalstis ziņoja, ka ir pabeigtas to 1. posma tehniskās specifikācijas, bet 11 citās dalībvalstīs izstrāde vēl turpinās.

CCI 2. posma ekonomiskais pamatojums tika pabeigts 2019. gada oktobrī. 2. posma darbības procesi un funkcionālās specifikācijas tika pabeigtas 2020. gadā. *TAXUD* ĢD iekšēji tika apstiprināti vairāki tehniskie dokumenti, gatavojoties publicēt tehnisko specifikāciju kopumu līdz 2022. gada 30. jūnijam, proti, pirms attiecībā uz ieviešanas laikposma sākumu plānotā ieviešanas datuma 2023. gada oktobrī.

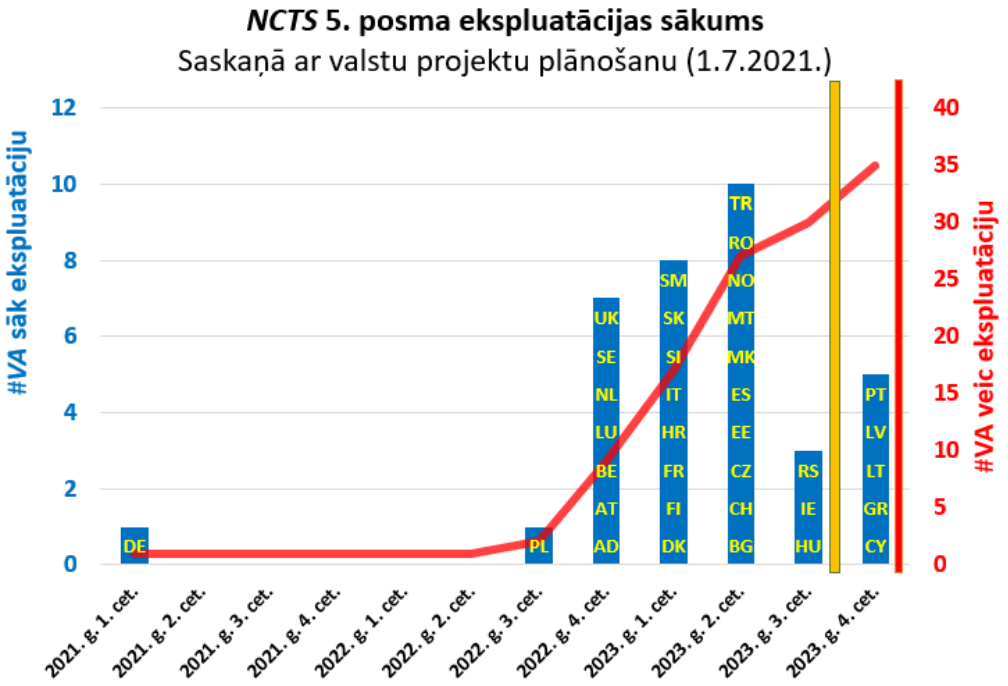
5) **SMK projekts "Jaunā datorizētā tranzīta kontroles sistēma"** – *NCTS* (jauninājums): jaunā datorizētā tranzīta kontroles sistēma pielāgo pašreizējo Savienības un kopīgo tranzīta sistēmu jaunajām SMK juridiskajām prasībām, ietverot informācijas apmaiņas pielāgošanu SMK datu prasībām un saskarņu ar citām sistēmām jauninmāšanu un izstrādi. Ir ārkārtīgi svarīgi nodrošināt *NCTS* darbības nepārtrauktību *NCTS* jauninā̄šanas laikā.

Progress. *NCTS* 5. posma projekts pašlaik tiek īstenots pēc plāna, un pirmā dalībvalsts to ir veiksmīgi ieviesusi 2021. gada martā. Dalībvalstis apstiprināja arī jaunu specifikāciju kopumu, kas attiecas uz *NCTS-P5* turpmākās ekspluatācijas kvalitāti, tehnisko atbalstu, darbības nepārtrauktību, drošību un kapacitāti (pakalpojumu pārvaldība, pakalpojumu līmeņa vienošanās, darba uzdevums, krīžu pārvaldība, jaudas plāns, drošības plāns). Tā ir

svarīga darba daļa, kas ir pamatā šīs transeiropas sistēmas pareizai darbībai un pieejamībai. Līdztekus tam intensīva testēšana visā sistēmā, ko veic sadarbībā ar dalībvalstīm, apliecina specifikāciju un centrālās sistēmas atbilstību mērķim un noturību. Tas vēl vairāk samazina riskus, kas saistīti ar elastīgas pārejas tehniskajiem aspektiem.

Visas dalībvalstis apstiprināja, ka tās plāno *NCTS* 5. posma ekspluatāciju sākt ieviešanas laikposmā no 2021. gada 1. ceturkšņa līdz 2023. gada 4. ceturksnim, kas pilnībā atbilst SMK DP. Tas ir norādīts 1. attēlā. Dzeltenā josla apzīmē ieteicamo termiņu, kurā dalībvalstīm jāsagatavo esošās tranzīta sistēmas slēgšana un jāsāk jauno sistēmu ekspluatācija, lai tās būtu gatavas līdz tiesību aktos noteiktajam termiņam, kas apzīmēts ar sarkano joslu.

14[7] dalībvalstis ziņoja, ka ir pabeigušas savas *NCTS* 5. posma tehniskās specifikācijas, bet 8 citas dalībvalstis turpina tās izstrādāt.

1. attēls. NCTS 5. posms. Valstu administrācijas sāk ekspluatāciju

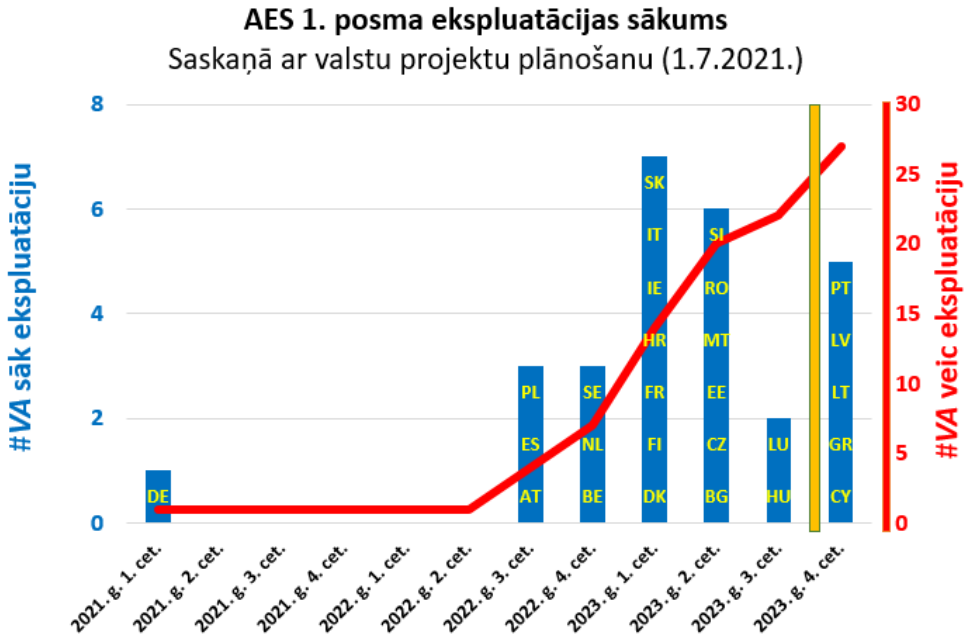
Attiecībā uz *NCTS 6. posmu* līdz 2021. gada beigām paralēli tika pabeigti ekonomiskais pamatojums un redzējuma dokuments. Pamatota lēmuma pieņemšanai dalībvalstīm vajadzēja vairāk informācijas, tāpēc tika veikts arī tehnisks pētījums.

6) **SMK projekts "Automatizēta eksporta kontroles sistēma"** – *AES* (pašreizējās *transeiropas sistēmas* (projekta 1. komponents) un pašreizējo *valstu eksporta kontroles sistēmu* (projekta 2. komponents) jauninājums): mērķis ir īstenot SMK prasības attiecībā uz preču eksportu un izvešanu. Ar *transeiropas AES* saistītais projekts ietver tādu tirdzniecības jomai piedāvāto SMK vienkāršojumu īstenošanu kā centralizētā muitošana eksporta vajadzībām, kuru mērķis ir atvieglot Eiropas uzņēmumiem preču eksportu, kā arī paredz īstenot SMK paredzēto pienākumu labāk uzraudzīt preču izvešanu no ES muitas teritorijas, lai novērstu krāpšanu. Ir ārkārtīgi svarīgi nodrošināt eksporta darbību nepārtrauktību *AES* jaunināšanas laikā.

[7] Stāvoklis 2021. gada 30. septembrī. (Dienestu darba dokumenta 41. tabulā norādīts, ka jūnija beigās tādu bija 12)

Progress. *Transeiropas AES* 1. komponents pašlaik tiek īstenots pēc plāna, un pirmā dalībvalsts to ir veiksmīgi ieviesusi 2021. gada martā. Dalībvalstis apstiprināja arī jaunu specifikāciju kopumu, kas attiecas uz AES turpmākās ekspluatācijas kvalitāti, tehnisko atbalstu, darbības nepārtrauktību, drošību un kapacitāti (pakalpojumu pārvaldība, pakalpojumu līmeņa vienošanās, darba uzdevums, krīžu pārvaldība, jaudas plāns, drošības plāns). Tā ir svarīga darba daļa, kas ir pamatā šīs transeiropas sistēmas pareizai darbībai un pieejamībai. Tiek gatavotas arī darījumdarbības vadlīnijas un e-mācību materiāli. Līdztekus tam intensīva testēšana visā sistēmā, ko veic sadarbībā ar dalībvalstīm, apliecina specifikāciju un centrālās sistēmas atbilstību mērķim un noturību. Tas vēl vairāk samazina riskus, kas saistīti ar elastīgas pārejas tehniskajiem aspektiem.

Visas dalībvalstis apstiprināja, ka tās plāno AES ekspluatāciju sākt ieviešanas laikposmā no 2021. gada 1. ceturkšņa līdz 2023. gada 4. ceturksnim, kas pilnīgi atbilst SMK DP. Tas ir redzams 2. attēlā. Dzeltenā josla apzīmē termiņu, kurā dalībvalstīm ir ieteicams sagatavot esošās eksporta sistēmas slēgšanu un sākt jauno sistēmu ekspluatāciju, lai tās būtu gatavas līdz tiesību aktos noteiktajam termiņam, kas apzīmēts ar sarkano joslu.

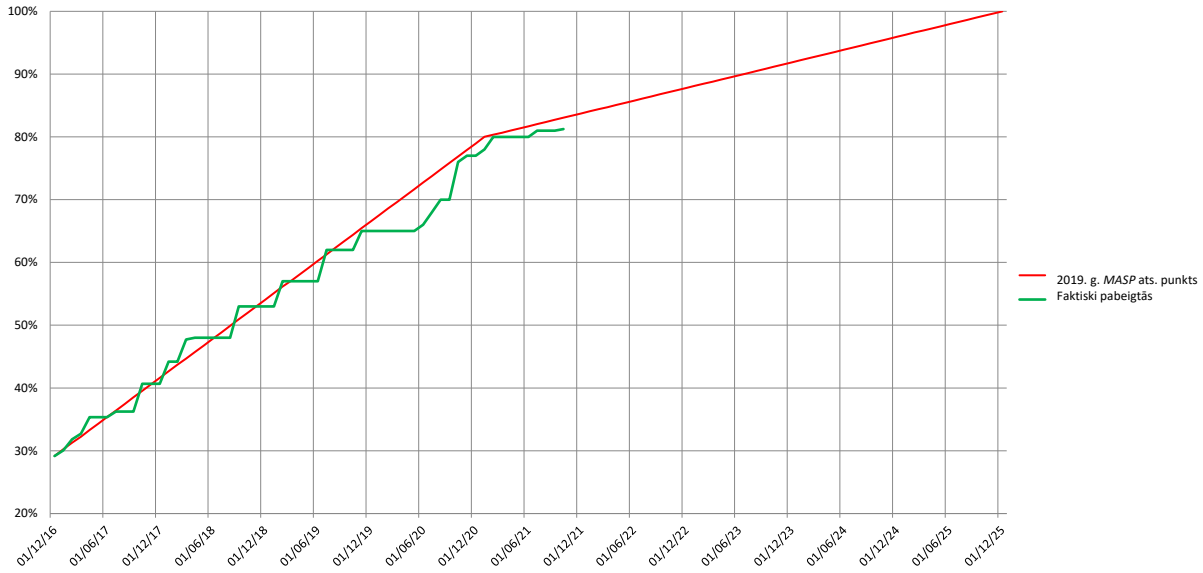

2. attēls. AES 1. posms. Valstu administrācijas sāk ekspluatāciju

Kopumā par sešu atlikušo transeiropas projektu statusu var sacīt, ka Komisija strādā atbilstoši plānam, lai sešos atlikušajos transeiropas projektos ievērotu tiesību aktos noteiktos termiņus, par kuriem panākta vienošanās saskaņā ar SMK un SMK DP, un sasniegtu projekta atskaites punktus, kas noteikti 2019. gada *MASP-C*. Arī dalībvalstis lielākoties strādā atbilstoši plānam, tomēr piecas dalībvalstis ir norādījušas, ka dažu sistēmu ieviešana kavējas no viena mēneša līdz (vienā gadījumā) vairāk nekā diviem gadiem [8]. Divas dalībvalstis ir norādījušas, ka pēc ieviešanas tās saviem uzņēmējiem savienojuma izveidei ar to sistēmām noteiks (par vienu mēnesi un attiecīgi par vienu gadu) ilgāku pārejas periodu nekā tiesību aktos noteiktais periods[9]. Tā kā attiecīgās sistēmas ir plānotas 2023., 2024. un 2025. gadā, vēl ir laiks veikt mazināšanas pasākumus, lai novērstu šobrīd paredzētos kavējumus. Šajā nolūkā Komisija cieši sadarbosies ar minētajām dalībvalstīm.

[8] 25., 28., 32., 36. un 37. tabula dienestu darba dokumentā.
[9] 25., 36. un 37. tabula dienestu darba dokumentā.

Visbeidzot, attiecībā uz SMK DP īstenošanu ir svarīgi uzsvērt, ka **Komisija līdz 2021. gada decembrim būs paveikusi aptuveni 84 % savu darbību**. Tas ir vairāk nekā pagājušajā gadā, kad tika ziņots, ka tā ir paveikusi 79 % sava izstrādes darba, kas jāveic līdz 2025. gadam. Šā īpatsvara pamatā ir tikai tie galvenie darbības rādītāji, kas attiecas uz Komisijai uzticētajām darbībām, un tas neataino dalībvalstu veiktās darbības. Turpmāk sniegtajā pārskatā ir redzamas perspektīvas, ņemot vērā *TAXUD* ĢD gūtos panākumus un veikto plānošanu.

3. attēls. Aptuvenais Komisijas pabeigto izstrādes darbību īpatsvars (%)

4.2.2 Valstu projekti

Dalībvalstīm līdz 2022. gadam jāpabeidz savu trīs valsts sistēmu jaunināšana. Tas neietver valstu īpašo procedūru sistēmas eksporta komponentu, kura darbība un plānošana ir saistīta ar automatizēto eksporta kontroles sistēmu (AES), un valsts garantijas komponentu, kas ir daļa no *GUM* projekta.

Līdz 2022. gada 31. decembrim atbilstīgi SMK 278. panta 2. punktam ir jāpabeidz šādas trīs dalībvalstu sistēmas:

1) **SMK projekts "Ierašanās paziņojums, uzrādīšanas paziņojums un pagaidu uzglabāšana"** – *NA, PN un TS* (jaunināj ums): mērķis ir noteikt procesu automatizāciju valsts līmenī saistībā ar transportlīdzekļa ierašanās paziņojumiem, preču uzrādīšanas paziņojumiem un pagaidu uzglabāšanas deklarācijām atbilstīgi aprakstam SMK. Šis projekts atbalsta tirdzniecības un muitas datu apmaiņas saskaņošanu starp dalībvalstīm.

   Progress. Lai sagatavotu specifikācijas, Beļģija ir izveidojusi sadarbības iniciatīvu kopā ar 12 citām ieinteresētām dalībvalstīm. Ekspertu grupa, kuru finansē no programmas "Muita", turpinās sadarboties, lai nodrošinātu piemērotu funkcionālo un tehnisko dokumentāciju un testēšanas pakas. ***NA, PN un TS* ir pabeigušas attiecīgi viena, sešas un četras dalībvalstis.** Ņemot vērā izstrādes būtību, dažas dalībvalstis ir nolēmušas izmantot *ICS2* 2. laidienu, lai īstenotu prasības attiecībā uz ierašanās paziņojumu, kā rezultātā daži plānotie datumi ir pēc SMK DP termiņa.

2) **SMK projekts "Valstu importa sistēmas"** – *NIS* (jaunināj ums): mērķis ir īstenot visus procesus un datu prasības, kas paredzētas SMK attiecībā uz importu. Dalībvalstīm ir jāizstrādā valsts līmeņa tehniskās specifikācijas kā pirmais posms virzībā uz sistēmu izveides pabeigšanu.

   Progress. 15 dalībvalstis ir pabeigušas savu tehnisko specifikāciju izstrādi. Divas to vēl nav sākušas, un vēl viena dalībvalsts nav sniegusi informāciju. Visas dalībvalstis, izņemot divas, strādā atbilstoši plānam, lai sasniegtu 2022. gada ekspluatācijas atskaites punktu.

3) **SMK projekts "Īpašās procedūras"** – *SP* (jauninājums): mērķis ir saskaņot un vienkāršot īpašās procedūras (uzglabāšanu muitas noliktavā, galapatēriņu, pagaidu ievešanu, ievešanu pārstrādei un izvešanu pārstrādei). Dalībvalstīm būs jāievieš savās valsts sistēmās visas nepieciešamās SMK noteiktās izmaiņas attiecībā uz šīm īpašajām procedūrām. *SP* pirmais (eksporta) komponents tiks īstenots saskaņā ar valsts līmeņa SMK projektu "Automatizēta eksporta kontroles sistēma" (AES) un kā daļa no tā (ieviešanas termiņš – 2025. gads), bet otro (importa) komponentu ietvers SMK projekta "Valstu importa sistēmas" jauninājumā (ieviešanas termiņš – 2022. gads).

   Progress. 9 dalībvalstis ir pabeigušas *SP* 1. komponenta tehniskās specifikācijas, bet 14 dalībvalstis – 2. komponenta tehniskās specifikācijas. Pastāv savstarpēja atkarība ar AES un projekta "Valstu importa sistēmas" jauninājumu. Līdz šim dalībvalstis nav ziņojušas par kavējumiem, un **visas dalībvalstis strādā, kā plānots**, lai sasniegtu pirmo termiņu 2022. gadā.

Kopumā attiecībā uz valstu sistēmām – **dalībvalstis iegulda lielu darbu, dažkārt intensīvi sadarbojoties, lai panāktu progresu ar *NA/PN/TS* saistīto prasību izpildē, valstu importa sistēmu pielāgošanā un savstarpēji saistīto īpašo procedūru īstenošanā**. Tā kā ieviešanas termiņš tuvojas (2022. gada 31. decembris visiem trim), dalībvalstīm būtu jāpievērš īpaša uzmanība šim jautājumam, tas jo īpaši attiecas uz sešām dalībvalstīm, kuras nevarēja apstiprināt *NA* savlaicīgu ieviešanu, četrām dalībvalstīm, kas to nevarēja apstiprināt attiecībā uz *PN*, trīs dalībvalstīm, kas to nevarēja apstiprināt attiecībā uz *TS*, un divām dalībvalstīm, kas to nevarēja apstiprināt attiecībā uz *NIS*, kā norādīts šim ziņojumam pievienotā dienestu darba dokumenta 14., 15., 16. un 18. tabulā.

4.3 Kavējumu riski

Komisija sekmīgi veic tās kompetencē esošās darbības, un nav konstatēti vai notikuši tiesību aktos noteikto termiņu kavējumi. Turklāt nav ziņots par būtiskiem riskiem, kas varētu kavēt ieviešanu.

Arī dalībvalstis ir guvušas būtiskus panākumus darbībās, par ko tās atbild. Tomēr, kā norādīts 4.2.2. iedaļā, **dažas dalībvalstis ir ziņojušas par tiesību aktos noteikto termiņu kavējumu**. Par katru turpmāk uzskaitīto projektu ir minētas pievienotajā dienestu darba dokumentā iekļautās tabulas, kurās var apskatīt dalībvalstu paziņotos kavējumus.

- Saistībā ar **ierašanās paziņojuma** ieviešanu – šādas dalībvalstis plāno ekspluatāciju sākt datumā, kas ir pēc SMK darba programmā noteiktā termiņa: Beļģija, Bulgārija, Igaunija, Spānija, Nīderlande un Zviedrija (14. tabula). Konkrētāk, trīs no šīm dalībvalstīm (Bulgārija, Igaunija un Spānija) paziņoja, ka tās izmantos *NA*, kas integrēts *ICS2* 2. laidienā (plānotais ieviešanas termiņš ir 2023. gada 1. marts). Beļģijai un Nīderlandei kavējums ir divi mēneši. Vācija un Īrija atzīmēja "neattiecas", savukārt Dānija, Malta un Slovākija nenorādīja plānoto datumu.

- Attiecībā uz **uzrādīšanas paziņojuma** ieviešanu – šādu dalībvalstu norādītais plānotais *PN* ekspluatācijas sākšanas datums ir pēc SMK darba programmā noteiktā termiņa: Beļģija, Igaunija, Nīderlande un Zviedrija (15. tabula). Konkrētāk, Beļģijai un Nīderlandei paredzamais kavējums ir divi mēneši. Igaunija un Zviedrija plāno savu valsts sistēmu ieviest savlaicīgi, taču visu uzņēmēju migrācija notiks pakāpeniski un beigsies pēc 2022. gada 31. decembra termiņa. Polija, Rumānija un Slovākija plānoto datumu nenorādīja.

- Attiecībā uz **pagaidu uzglabāšanas deklarāciju** ieviešanu – šādu dalībvalstu norādītais plānotais ekspluatācijas sākšanas datums ir divus mēnešus pēc SMK darba programmā noteiktā termiņa: Beļģija, Igaunija un Nīderlande (16. tabula). Beļģija un Nīderlande ziņoja par vienu ceturksni ilgu kavēšanos; Igaunija savu sistēmu ieviesīs savlaicīgi, taču visu uzņēmēju migrācija notiks pakāpeniski un beigsies pēc 2022. gada 31. decembra termiņa. Dānija, Polija, Rumānija un Slovākija plānoto datumu nenorādīja.

- Attiecībā uz **projekta "Valstu importa sistēmas" jauninājuma** ieviešanu – šādu dalībvalstu norādītais plānotais ekspluatācijas sākšanas datums ir pēc SMK darba programmā noteiktā termiņa: Beļģija (tikai dažas dienas) un Malta (divi ceturkšņi) (18. tabula). Dānija, Polija,

Rumānija un Slovākija plānoto datumu nenorādīja. Turklāt Grieķija un Lietuva ziņoja, ka tās vēl nav sākušas tehnisko specifikāciju izstrādi, un tas arī varētu radīt problēmas progresa panākšanā, ņemot vērā, ka termiņš ir 2022. gada 31. decembris.

- Attiecībā uz ***ICS2*** **2. laidiena** ieviešanu – šādas dalībvalsts norādītais plānotais ieviešanas datums ir pēc SMK darba programmā noteiktā termiņa: Malta (28. tabula). Beļģija, Grieķija, Itālija un Rumānija plānoto datumu nenorādīja.
- Attiecībā uz ***PoUS*** **1. posma** ieviešanu – šādu dalībvalstu norādītais plānotais ieviešanas datums ir pēc SMK darba programmā noteiktā termiņa: Čehija un Ungārija (32. tabula). Beļģija, Dānija, Grieķija, Itālija, Lietuva, Malta un Polija plānoto datumu nenorādīja.
- Attiecībā uz ***CCI*** **1. posma** ieviešanu – šādas dalībvalsts norādītais plānotais ieviešanas un ekspluatācijas sākšanas datums ir pēc SMK darba programmā noteiktā termiņa: Vācija (36. tabula). Šis plānotais datums ir vēlāks, nekā norādīts 2020. gada ziņojumā. Vācija ir norādījusi, ka pašreizējā valsts importa sistēmas arhitektūra un infrastruktūra nav pietiekama un ka tā ir būtiski jāatjauno un jāmodernizē, lai izpildītu SMK *CCI* prasības (skatīt dienestu darba dokumenta 4.7. iedaļu). Zviedrija plānoto datumu nenorādīja.
- Attiecībā uz ***CCI*** **2. posma** ieviešanu – šādas dalībvalsts norādītais plānotais ekspluatācijas sākšanas datums ir pēc darba programmā noteiktā termiņa: Vācija (37. tabula). Vācijas plānotais ieviešanas datums šajā tabulā ir par vienu mēnesi vēlāks nekā DP noteiktais mērķa datums, un tā ir paredzējusi migrācijas periodu līdz 2026. gada 30. jūnijam. Tomēr pēc tam, kad bija veikta 37. tabulā norādīto datu vākšana, Vācija norādīja, ka tā attiecībā uz SMK DP noteikto ieviešanas laikposmu plāno ieviest 2. posmu. Vācija paskaidroja, ka šis projekts tiks īstenots valsts IT sistēmas *ATLAS* galvenajā laidienā (10.3. laidienā), kura sagatavošanas darbības vēl nav sāktas. Beļģija un Zviedrija plānoto datumu nenorādīja.
- Attiecībā uz ***NCTS-P5*** **un** ***AES-P1*** īstenošanu – lai gan dalībvalstis ir labi progresējušas un visas dalībvalstis ir apstiprinājušas, ka tās līdz 2023. gada 1. decembrim ieviešanu būs pabeigušas, ir aizvien vairāk pierādījumu, ka vairākas dalībvalstis varētu saskarties ar ievērojamām grūtībām izpildīt savas saistības sakarā ar novēlotu sākšanu, iepirkuma grūtībām, īstenošanas kavējumiem, nepietiekamiem resursiem, Covid-19 un tirdzniecības pāreju.

  Kopumā dalībvalstis ir sasniegušas 26 % pārejas atskaites punktu salīdzinājumā ar 18 % 2020. gada beigās, kas liecina par ievērojamu progresu. Tomēr tas ir mazāk par paredzētajiem 36 %. Ievērojamam skaitam dalībvalstu ir grūtības izpildīt juridiskās saistības. Kopš 2020. gada beigām dalībvalstu pāreja jau ir attālinājusies par vairāk nekā vienu ceturksni, un tā var attālināties vēl vairāk, jo 40 % dalībvalstu pašlaik pārskata savus valsts plānus, bet citas saskaras ar ievērojamām grūtībām nepieciešamo resursu ieguvē. Komisija uzskata, ka puse dalībvalstu plānu rada nopietnus riskus pareizai un savlaicīgai *AES-P1* un *NCTS-P5* ieviešanai līdz 2023. gada 1. decembra termiņam. Ja dalībvalstis uz to dinamiski un spēcīgi nereaģēs, šī situācija var apdraudēt termiņa ievērošanu. Ir būtiski, lai visas dalībvalstis savlaicīgi pabeigtu ieviešanu ar pienācīgu plānu neparedzētām situācijām un 2023. gada 1. decembrī varētu sākt pilnvērtīgu ekspluatāciju.
- Attiecībā uz ***NCTS-P6*** īstenošanu – dalībvalstis pauda zināmas bažas par plānošanu, jo *MASP-C* un SMK darba programmā norādīto *NCTS-P6* un *ICS2* 3. laidiena ieviešanas datumu neatbilstība rada īstenošanas grūtības. Komisija ir veikusi nepieciešamos pasākumus, lai atrisinātu šo problēmu, vienlaikus saglabājot minētos datumus SMK noteikto termiņu robežās.
- Attiecībā uz ***GUM*** **2. valsts komponenta** īstenošanu – lielākā daļa dalībvalstu, izņemot Somiju un Franciju (aptuveni vienu mēnesi ilgs kavējums), plāno savlaicīgu ieviešanu un ekspluatācijas sākšanu (25. tabula). Tā kā šī ir viena no sistēmām, kas jāievieš tikai līdz 2025. gadam, un paziņotie kavējumi ir nelieli, un vēl ir laiks, lai novērstu šo risku.

Attiecībā uz **dalībvalstīm** – gadu no gada atkārtojas vairāki vispārēji riski. Grūtības pastāvīgi rada resursu trūkums un nepieciešamība turpināt SMK projektu integrāciju. Tās ir arī nodrošinājušas vairākus mazināšanas pasākumus, lai izvairītos no ekspluatācijas sākšanas kavējumiem. Jāatzīmē, ka dalībvalstu

risks tika aplūkots kopā ar citiem ārējiem faktoriem (skatīt šim ziņojumam pievienotā dienestu darba dokumenta 12., 13., 17., 34., 35. un 38. tabulu). Turklāt jau 2020. gada progresa ziņojumā dalībvalstis norādīja uz grūtībām izpildīt **saistības, kas noteiktas attiecībā uz muitas sistēmām** 2017. gada 5. decembrī pieņemtajā **e-komercijas PVN tiesību aktu kopumā**[10]. Līdz ar jauno noteikumu atlikšanu par sešiem mēnešiem (no 2021. gada 1. janvāra līdz 2021. gada 1. jūlijam) dalībvalstīm bija vairāk laika, lai ievērotu tiesību aktos noteiktos termiņus attiecībā uz valstu darbībām, lai gan dažas dalībvalstis ziņoja par e-komercijas PVN iniciatīvas netiešu ietekmi uz SMK īstenošanu. Piecas dalībvalstis ziņoja par nepieciešamību pārplānot dažas SMK darbības, kā arī paplašināt platformas un atbalstīt IT sistēmas.

Attiecībā uz **Covid-19 pandēmijas izraisītajām problēmām** – Komisija vēlreiz ziņoja, ka pandēmija nav ietekmējusi tās darbības. Dalībvalstis ziņoja, ka ir bijis papildu spiediens uz valstu veikto plānošanu un uz iekšēji un ārēji pieejamo cilvēkresursu skaitu (IT darbuzņēmēji un uzņēmēji).

Rezumējot – SMK sistēmu savlaicīgas īstenošanas galveno risku novērtējums atklāja, ka **riski galvenokārt ir dalībvalstu pusē un ir saistīti ar ierobežotiem resursiem, projektu un to integrācijas sarežģītību, iepirkuma un līgumiskajiem jautājumiem un dažiem ārējiem faktoriem, piemēram, Covid-19 pandēmiju**. Komisija turpinās atbalstīt dalībvalstis, lai izvairītos no tā, ka materializējušos risku dēļ aizkavējas elektronisko sistēmu ieviešana, kā aprakstīts 4.4. iedaļā.

4.4 Mazināšanas pasākumi

Papildus mazināšanas pasākumiem, kas tika sākti 2020. gadā nolūkā mazināt datu nestabilitātes risku, Komisija 2020. gada 7. decembrī un attiecīgi 2021. gada 8. februārī pieņēma nepieciešamos SMK deleģētā akta [11] un SMK īstenošanas akta[12] grozījumus un 2021. gada 23. februārī tos publicēja *Oficiālajā Vēstnesī* (OV); grozījumi stājās spēkā 2021. gada 15. martā. Ar šiem grozījumiem B pielikumā noteiktās datu prasības ir stabilizētas turpmākai ieviešanai elektroniskajās sistēmās. Lai varētu veikt iespējamus turpmākus labojumus, 2021. gadā tika ieviesta ikgadēja B pielikuma izmaiņu pārvaldības procedūra.

Lai nodrošinātu savlaicīgu SMK un *MASP-C* IT risinājumu ieviešanu, Komisija 2021. gadā ieviesa jaunu pamatlīgumu par ārpakalpojumu izmantošanu tās IT izstrādes darbību veikšanai, iekļaujot IT modernizācijas virzienu, kas balstīts uz inovāciju un elastību. *TAXUD* ĢD notiekošais IT modernizācijas process ļauj ātrāk ieviest labojumus, veikt darbus paralēli un strādāt līdzsvarotāku darba slodzi, sadalot darbu vieglāk izpildāmās darba paketēs un iterācijās. Mehānisms visu ieinteresēto personu ciešākai sadarbībai no projektu sākuma turpina uzlabot sagatavošanas darbību kvalitāti un ļauj izvairīties no sarežģījumiem lēmumu pieņemšanā un papildu prasībām vēlākos posmos.

SMK DP īstenošanas gaitas uzraudzībai Komisija izmantoja vairākus instrumentus.

Pirmkārt, visu notiekošo projektu progresa pārraudzības nolūkā Komisija joprojām izmanto *MASP-C* infopaneli, lai jau agrīnā posmā varētu konstatēt iespējamos kavējumus. Infopaneļa atskaites punktu pamats ir 2019. gada *MASP-C* un 2019. gada SMK DP. Informēšanas un vadības nolūkos infopaneli reizi ceturksnī iesniedz dalībvalstīm (Elektroniskās muitas koordinācijas grupai) un tirdzniecības kopienai (Tirdzniecības kontaktu grupai).

Otrkārt, Komisija ir izveidojusi decentralizēto transeiropas sistēmu koordinācijas un uzraudzības programmas.

Piemēram, *ICS2* programmas īstenošanai Komisija turpināja "*ICS2* transeiropas koordinācijas pasākumus"[13], lai nodrošinātu veiksmīgu *ICS2* 1. laidiena ieviešanu. Pēc tam uzmanība no *ICS2*

[10] Padomes Īstenošanas regula (ES) 2017/2459 (2017. gada 5. decembris) (OV L 348, 29.12.2017., 32. un 33. lpp.).

[11] Komisijas Deleģētā regula (ES) 2015/2446 (2015. gada 28. jūlijs), ar ko papildina Eiropas Parlamenta un Padomes Regulu (ES) Nr. 952/2013 attiecībā uz sīki izstrādātiem noteikumiem, kuri attiecas uz dažiem Savienības Muitas kodeksa noteikumiem (OV L 343, 29.12.2015., 1.–557. lpp.).

[12] Komisijas Īstenošanas regula (ES) 2015/2447 (2015. gada 24. novembris), ar ko paredz sīki izstrādātus noteikumus, kas vajadzīgi, lai īstenotu konkrētus noteikumus Eiropas Parlamenta un Padomes Regulā (ES) Nr. 952/2013, ar ko izveido Savienības Muitas kodeksu (OV L 343, 29.12.2015., 558.–893. lpp.).

[13] *ICS2* transeiropas koordinācijas darbību virziens, kas ir *ICS2* programmas neatņemama daļa, tika sākts 2018. gadā.

1. laidiena tika pārvirzīta uz 2. un 3. laidienu. Komisija sniedza atbalstu dalībvalstīm un uzņēmējiem to izstrādes darbībās, veicot cita starpā šādus pasākumus:

- tādu tīmekļsemināru organizēšana, kuros piedalās dalībvalstu, uzņēmēju un starptautisko organizāciju pārstāvji, kā arī vadlīniju nodrošināšana;
- cieša un pastāvīga uzraudzība, atbalsts atbilstības testēšanas darbību koordinēšanai un valstu administrāciju un uzņēmēju mudināšana koordinēt to individuālos projektus;
- tiešsaistes mācību sesijas un mācību materiāli, komunikācijas kampaņas, ieskaitot *ICS2* satura izveidi tīmekļa vietnē *Europa*, sociālo mediju kampaņa un tieša saziņa ar ieinteresētajām personām un informācijas izplatītājiem;
- divpusējas sanāksmes ar tām dalībvalstīm, kurām bija kavējumi un kuras nokavēja ekspluatācijas sākšanas termiņu, kas saskaņā ar SMK DP bija 2021. gada 15. martā. Komisija un attiecīgās dalībvalstis apsprieda nepieciešamos mazināšanas pasākumus un pasākumus, ar kuriem nodrošināt 1. laidiena ieviešanu pēc iespējas drīz un pirms SMK DP noteiktā ieviešanas laikposma beigām (2021. gada 1. oktobris). Uzņēmējiem varētu noteikt ieviešanas laikposmu no 2021. gada 15. marta līdz 2021. gada 1. oktobrim, kurā tiem jāizveido savienojums ar *ICS2* un šajā sistēmā jāsāk iesniegt *ENS*.

Arī attiecībā uz transeiropas sistēmām *NCTS-P5* un AES Komisija turpināja īstenot "Valstu administrāciju koordinācijas un uzraudzības programmu", izmantojot galvenos darbības rādītājus, lai regulāri novērtētu progresu un izdotu brīdinājumus. Ceturkšņa uzraudzība ietver starpposma atskaites punktu noteikšanu katram projektam (piemēram, atskaites punkti, līdz kuriem visām dalībvalstīm būtu jāpabeidz atbilstības testēšana). Šāda stingra uzraudzība ir vajadzīga, lai decentralizēto transeiropas sistēmu ieviešana kļūtu pārvaldāma un lai izvairītos no veco un jauno sistēmu darbības nodrošināšanas papildu izmaksām, kas varētu rasties, ja tiktu pagarināts ieviešanas laikposms.

Turklāt, lai atbalstītu dalībvalstis to valsts komponentu izstrādē un ieviešanā transeiropas *NCTS-P5* un AES sistēmās, Komisija 2021. gadā paplašināja šo koordinācijas programmu, paredzot katrai dalībvalstij individualizētu atbalstu un apmācību, lai palīdzētu tām mazināt ar valstu projektiem saistītos riskus un nodrošinātu tām netraucētu testēšanas procesu, paātrinot to gatavību un mazinot tehniskos riskus, kas varētu rasties, ieviešot to valstu sistēmas transeiropas sistēmās. Komisija ir ieviesusi vērienīgu mācību programmu. Koordinācijas programma ir izrādījusies noderīga, lai saglabātu augstu pārredzamības līmeni attiecībā uz dalībvalstu progresu un ziņotu par dalībvalstu kopīgo progresu. 2020. un 2021. gadā sasniegtie rezultāti ir aprakstīti dienestu darba dokumenta 4.8.1. iedaļā. Šo programmu rezultāti sniedz vērtīgu informāciju par progresu, un arī turpmāk tie tiks izmantoti gada progresa ziņojumu vajadzībām.

Komisija, pildot koordinatora lomu, ir uzsvērusi progresu un dalībvalstu riskus un aicinājusi dalībvalstu administrāciju ģenerāldirektorus veikt nepieciešamos pasākumus, lai risinātu šos jautājumus. Dalībvalstis, kuras ekspluatāciju plāno sākt 2023. gada pēdējos divos ceturkšņos, tika aicinātas veikt visus nepieciešamos pasākumus savu plānu īstenošanas paātrināšanai un ar tiem saistīto risku mazināšanai, lai nepieļautu, ka tās aizkavē pārejas perioda beigas, kas plānotas 2023. gada 1. decembrī, uz to dalībvalstu rēķina, kuras ir veikušas investīcijas, lai no šā datuma pilnvērtīgi izmantotu SMK sniegtās priekšrocības.

2021. gada gaitā Komisija atbalstīja arī tās dalībvalstis, kuras pauda bažas par savlaicīgu savu **valsts projektu** īstenošanu. Komisija rīkoja divpusējas sanāksmes, lai apspriestu atsevišķu dalībvalstu bažas un vajadzības, tai skaitā sniedza skaidrojumus par juridiskiem jautājumiem attiecībā valstu darbībām, kā arī sniedza atbalstu, lai atbildētu uz jautājumiem, kas radušies darījumdarbības un IT analīzes un dalībvalstu veiktās izstrādes gaitā. Dažas dalībvalstis spēja saīsināt plānotos termiņus un samazināt kavējumu risku. Citas valstis turpināja intensīvi sadarboties *NA*/*PN*/*TS* projekta īstenošanā un apvienot spēkus ekspertu grupā. Komisija joprojām programmas "Muita" ietvaros finansē minēto ekspertu grupu, kuras uzdevums ir piedāvāt jaunas pieejas muitas IT sistēmu (*ETCIT*) izstrādei un ekspluatācijai.

Turklāt dalībvalstis ir minējušas šādu veidu mazināšanas pasākumus: elastīgas izstrādes metodikas izmantošana, vairāk izstrādes darbību uzticēšana ārpakalpojumu sniedzējiem, papildu resursu

mobilizēšana, projektu sadalīšana vairākos posmos un prioritātes noteikšana galvenajai jomai, kā arī, iespējams, organizatoriskās struktūras maiņa darbā ar piegādātājiem, lai panāktu efektīvāku izstrādes procesu.

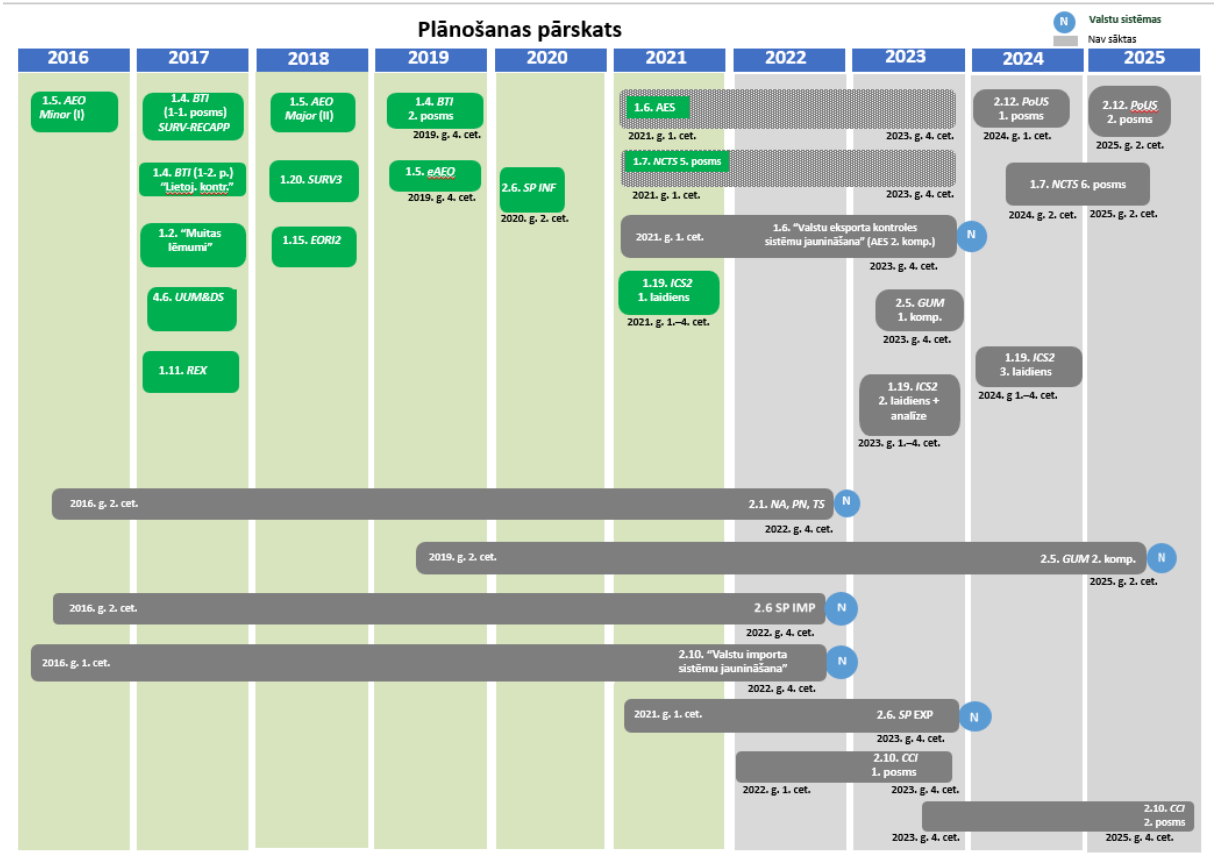
Komisija regulāri uzrauga un turpinās uzraudzīt šo situāciju, izmantojot divpusējus kontaktus, lai izprastu problēmas, iespēju robežās palīdzētu un uzsvērtu attiecīgajām dalībvalstīm nepieciešamību mazināt kavējumu risku.

Valstu administrāciju ģenerāldirektori Muitas politikas grupā tika informēti par nepieciešamību veikt ceturkšņa uzraudzību attiecībā uz visu IT sistēmu un nevis tikai transeiropas sistēmu izstrādi. Tas papildinās pašreizējos ziņojumus par valstu plānošanu, kuri jāsniedz divreiz gadā saskaņā ar SMK 278.a panta 4. punktu, pirms šo izmaiņu ieviešanas valstu sistēmās kritiskā perioda. Galu galā par valstu komponentu savlaicīgu īstenošanu joprojām atbild dalībvalstis.

5. KOPSAVILKUMS PAR PĀRVALDĪBU UN SECINĀJUMI

SMK DP īstenošanā ir panākts jūtams progress. Ir arvien vairāk tādu sistēmu, kas jau ir ieviestas un pilnībā darboties spējīgas.

Sīkāka informācija par katra projekta plānošanu un statusu ir sniegta **Komisijas dienestu darba dokumentā, kas publicēts kopā ar šo ziņojumu**. Apkopots pārskats par plānošanu un progresu ir sniegts turpmāk 4. attēlā.

4. attēls. SMK darba programmas projektu plānošana

2021. gadā tika ziņots par šādiem galvenajiem progresa un risku elementiem.

Komisija, visas dalībvalstis un visi iesaistītie pasta operatori un kurjeri 2021. gadā **veiksmīgi ieviesa *ICS2* 1. laidienu**. Sistēma apstrādā lielu datu apjomu – aptuveni 10 miljonus *ENS* mēnesī.

Šogad pirmā dalībvalsts ir veiksmīgi sākusi arī *NCTS-P5* un AES ekspluatāciju. Notiek intensīva kopīga testēšana, lai novērstu pārejas tehnisko problēmu riskus. Šo projektu virzībā uz to mērķu sasniegšanu būtiskākie aspekti ir kopīgas zināšanas un elastīga pieeja sadarbībā ar dalībvalstīm un tirdzniecības sektoru. Projekti tiek īstenoti atbilstoši plānam, un dalībvalstis ir sākušas publicēt savas specifikācijas tirgotājiem.

Tomēr Komisija uzskatīja, ka puse valstu plānu rada nopietnus **riskus pienācīgai un savlaicīgai *NCTS-P5* un AES ieviešanai** tiesību aktos noteiktajā termiņā, un aicināja dalībvalstis **veikt nepieciešamos pasākumus savu plānu īstenošanas paātrināšanai un ar tiem saistīto risku mazināšanai**, lai neapdraudētu ieviešanas laikposma beigu datumu, kurš nosaka pārejas pasākumu beigas.

Līdzīgs brīdinājums tika izteikts arī attiecībā uz **valstu projektiem, par kuru kavējumu risku** bija ziņojušas dažas dalībvalstis, jo īpaši attiecībā uz projektiem, kas saistīti ar preču ievešanu ES. Ieviešanas datumam, kā arī izvēršanai un ekspluatācijas pilnīgai sākšanai attiecībā uz visiem uzņēmējiem būtu jāiekļaujas SMK DP noteiktajos ieviešanas laikposmos.

Uzņēmēji norādīja, ka transeiropas sistēma "Importa centralizēta muitošana" ir viens no galvenajiem projektiem, kas veicina SMK noteiktā tirdzniecības atvieglošanas mērķa sasniegšanu. Šī sistēma pirmo reizi tiks ieviesta 2022. gadā. Visas dalībvalstis, izņemot vienu, ziņoja, ka spēs ieviest šo sistēmu SMK DP ieviešanas laikposmā. Tomēr, ja valstu projektu īstenošana būtiski kavēsies, tas varētu ietekmēt arī šo SMK pamatprojektu. Turpmākajos gados būs svarīgi cieši uzraudzīt valstu pasākumu īstenošanas gaitu.

Progresa un risku novērtējums joprojām liecina, ka grūtības ievērot tiesību aktos noteiktos termiņus **galvenokārt ir dalībvalstīm**. Dalībvalstis norāda uz problēmām, kas saistītas ar resursiem, Covid-19 pandēmijas ietekmi, daudziem citiem pienākumiem, kas jāīsteno muitas sistēmu ietvaros, kā arī uz sistēmu sarežģītību un savstarpējo savienojamību. Kā ziņojumā daudzkārt norādīts, visas dalībvalstis ir paudušas vēlmi noteikt un veikt mazināšanas pasākumus, lai tiktu ievēroti SMK DP noteiktie plāna termiņi.

Nobeigumā jāsecina, ka **projekti lielākoties tiek īstenoti sekmīgi un tos ir iespējams pabeigt**, ievērojot SMK DP noteikto projektu plānu, **ciktāl prioritāte tiek piešķirta risku novēršanai, aktīvi veicot steidzamas un konkrētas darbības**. Komisija apņemas turpmākajos gados turpināt atbalstīt, koordinēt un rūpīgi uzraudzīt dalībvalstu progresu un veikt dažas konkrētas darbības, lai nodrošinātu valstu, kā arī transeiropas sistēmu savlaicīgu ieviešanu.